МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України

Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 5-6 грудня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
Е45

Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 6 від 8 грудня 2022 р.)

Е45 Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України**:** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 81 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference " Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

Лариса Грищенко *Ірина Кожушко*	Особливості розрахунку показників EBIT, EBITDA, OIBDA для підприємств України в сучасних умовах……	5
Інна Школьник *Вікторія Дзюба*	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України……..	9
Олена Журавка *Аліна Темченко*	«Гнучке бюджетування» як дієвий механізм планування на виробничих підприємствах ……....	13
Крістіна Попова *Лариса Грищенко*	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України……..	17
Наталія Пігуль *Тетяна Боряк*	Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання……	20
Лариса Грищенко *Лілія Деркач*	Аналіз стану прибутків та збитків підприємств України……..	23
Олена Журавка *Альбіна Білера*	Пенсійний фонд України як державний позабюджетний цільовий фонд……...	25
Людмила Захаркіна *Новіков Володимир*	Вплив цифровізації економічних процесів на розвиток фондового ринку в Україні……..	29
Nataliya Pihul *Yevhenii Pihul*	Economic security of the state: essence and goals……..	32
Лариса Грищенко *Вікторія Білошапка*	Доларизація економіки України: причини і наслідки…….....	34
Олена Крухмаль, *Поліна Коломієць*	Превентивне управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану…….	38
Olena Kasian	Managing the tourism in Ukraine with Schengen standards…….	42
Дар'я Свірідова *Лариса Грищенко*	«Зелені фінанси» в контексті забезпечення сталого розвитку…….	44
Євгеній Охрімчук	Сучасні методи управління ризиками технології інтернету речей у бізнес середовищі……..	47
Лариса Грищенко *Альбіна Білера*	Фінансова безпека підприємств……..	49
Тетяна Кубах *Євген Руденко*	Механізм та принципи фінансової безпеки як базові елементи забезпечення фінансово-економічного розвитку держави ……..……..	51
Інна Школьник *Уляна Вінічeнко*	Управління фінансовим левериджем на підприємстві……..	55
Olena Kasian	Symbolism between tourism and infrastructure…….	58

Світлана Похилько Цифрові бізнес-моделі та способи їх опису за
Анна Єременко допомогою канви Остервальда…… 60
Надія Дехтяр Теоретичні засади управління активами
Анна Шевченко підприємства……. 63
Лариса Грищенко Впровадження системи фінансового контролінгу
Наталі Махно зовнішньоекономічної діяльності
підприємства……..…….. 66
Тетяна Кубах, Ліквідність банківської системи……. 73
Альона Єфіменко
Lilia Klymenko Green finance in socio-economic development……. 77
Larysa Hrytsenko

Anastasiia Fedan Economic essence and role of credit in the
Larysa Hrytsenko development of the state……...……...……... 79

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Гриценко Лариса Леонідівна
д.е.н., професор
Махно Наталі Олегівна
Сумський державний університет, м. Суми

Актуальність: В епоху наявних можливостей щодо активного ведення підприємницької діяльності та формування значної конкуренції на ринку України, виникає потреба в поліпшенні управлінського процесу на мікрорівні та раціональному розподілі центрів відповідальностей. Саме фінансовий контролінг слугує тим інструментом, який стає статистичною, інформаційною базою для прийняття стратегічних та управлінських рішень, що напряму впливає на кінцевий фінансовий результат, досягнення запланованих та прогнозованих результатів.

Авторський підхід до визначення фінансового контролінгу – це процедури, політика та засоби, за допомогою яких організація здійснює моніторинг і контроль за напрямком, розподілом і використанням своїх фінансових ресурсів. Фінансовий контроль є основою управління ресурсами та умовою операційної ефективності будь-якої організації.

Основна мета фінансового контролінгу – забезпечення за допомогою фінансових інструментів стабільного розвитку підприємства у певному сегменті ринку, орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку вартості капіталу та мінімізації фінансових ризиків. забезпечення стабільності та фінансової рівноваги підприємства [1].

Відповідно до виконуваних функцій та методологічного забезпечення фінансовий контролінг розділяють на стратегічний і оперативний [2-3].

Забезпечення економічної безпеки підприємства ґрунтується на стратегічному управлінні, котре має на меті генерувати певну сукупність елементів: стратегічний аналіз, стратегічне планування, контролінг, бюджетування та аудит. Стратегічний аналіз має на меті комплексне дослідження позитивних та негативних факторів, які можуть вплинути на

економічне та фінансове становище підприємства у перспективі, а також шляхів досягнення стратегічних цілей підприємства [3].

До основних методів та інструментів фінансового контролінгу належать: система директ-костинг, аналіз точки беззбитковості, АВС, функціонально-вартісний аналіз, SWOT-аналіз, портфельний аналіз, систему раннього реагування. Як можна побачити з рисунку 1, для дієвості та ефективності фінансового контролінгу необхідно приділити значну увагу організаційним питанням, щоб даний процес був запроваджений структуровано, системно та комплексно. Важливо, щоб під час реалізації фінансового контролінгу були розподілені центри відповідальності між його реалізаторами.

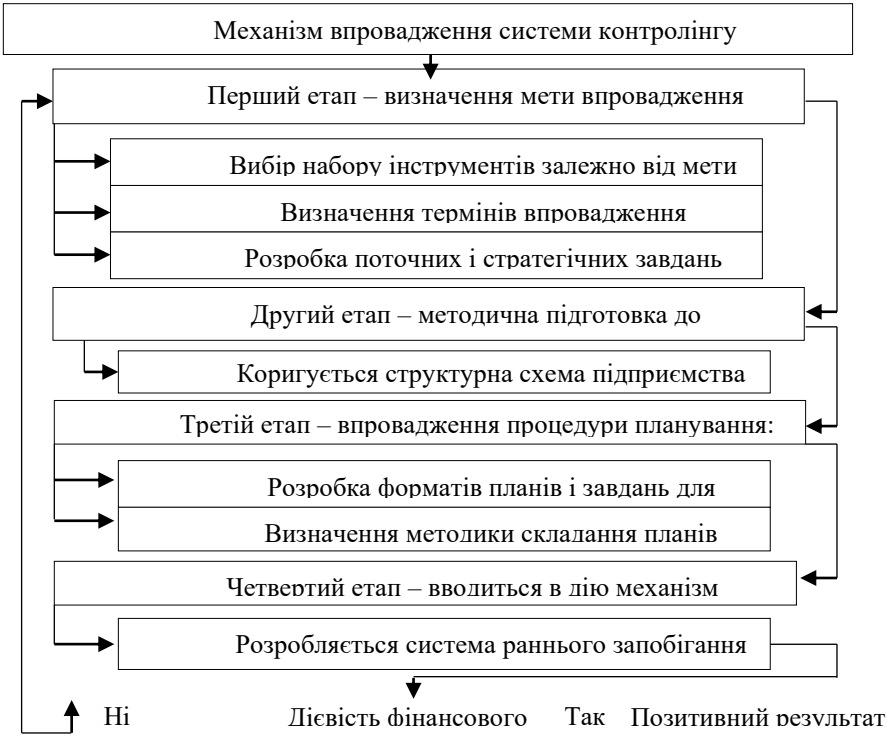

Рисунок 1 – Механізм впровадження системи фінансового контролінгу [4]

Розрахунково-аналітичне дослідження щодо тематики фінансового контролінгу пропонуємо провести на прикладі товариства зовнішньоекономічної діяльності, що надає послуги у сфері транспортної логістики, продажів продуктів лісового господарства та торгово виробничої

діяльності у сфері паперово-целюлозної промисловості. Так, аналіз доцільно почати з аналізу напряму діяльності та впливу управлінських рішень на неї. З рисунку 2 можна прослідкувати у динаміці як за рахунок управлінських рішень змінювався напрям діяльності компанії та її розвиток.

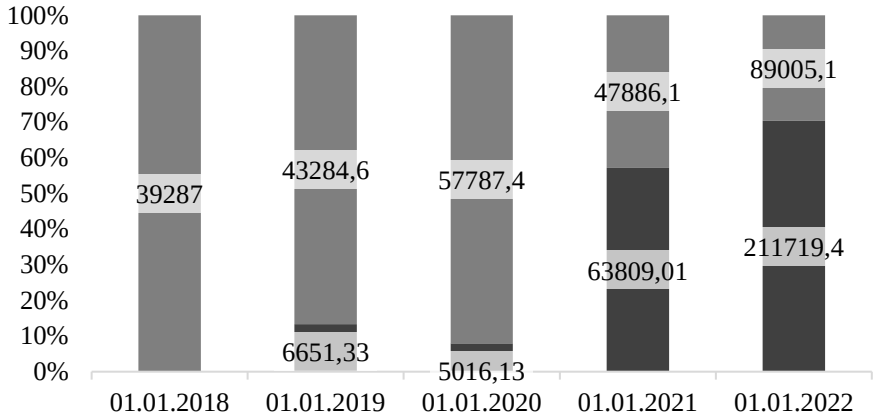

Рисунок 2 – Аналіз джерел доходу товариства у динаміці за період з 01.01.2018 по 01.01.2022 рр., тис. грн.

По даним рисунку 3 ми бачимо як придбання власного транспортного засобу, впровадження логістично-транспортних послуг для власних цілей та власних інтересах може призвести до мінімізації ризиків, адже спостерігається диверсифікація своєї діяльності. Та при відсутності нового джерела надходження коштів, дохід товариства мав ризик до зменшення. Та дане управлінське рішення напряму впливає на цінову політику імпортованої ними продукції.

Управління кожної компанії повинно використовувати систему показників для забезпечення виконання функцій аналітичної підтримки прийняття фінансових та управлінських рішень з боку керівництва. Якщо на підприємстві використовувати окремі показники, то це обмежує результативність роботи відділу контролінгу адже він не має можливості системно аналізовувати всі ланки діяльності та може упустити певні ризики.

Тому актуальним стає питання щодо раціонального вибору інструментарію фінансових показників. Цього можна досягти шляхом побудови збалансованої системи показників у таблиці 1, яка дозволяє зробити такий загальний висновок: часткова фінансова залежність товариства, зниження витратомісткості обороту, збільшення частки позикового капіталу, достатність власного капіталу.

Таблиця 1 – Розрахунки групи показників фінансового стану товариства з 01.01.2018 по 01.01.2022 рр.

Показник розрахунку	Роки				
	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022
Коефіцієнт фінансової незалежності (≥0,5)	0,52	0,23	0,27	0,32	0,23
Коефіцієнт фінансової стійкості (0,5-1)	0,94	3,39	2,70	2,12	3,35
Коефіцієнт інвестування (>1)	X	1,31	1,09	1,35	1,92
Величина власних оборотних коштів (капіталу)	2027	3644	7392	10248	21115
Коефіцієнт маневрування (0,4-0,6)	1,94	2,69	2,68	2,36	3,46
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом (≥0,5)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Коефіцієнт поточної ліквідності (1,5-2,5)	2,07	1,25	1,04	1,13	1,31
Коефіцієнт загальної ліквідності (>1)	2,07	0,79	0,99	1,11	1,03
Ефективність використання капіталу					
Фондовіддача активів (>4)	12,73	6,61	4,24	4,27	1,80
Рентабельність сукупного капіталу (>10)	0,21	0,05	0,04	0,13	0,02
Рентабельність власного капіталу капіталу (>10)	0,34	0,19	0,11	0,32	0,08

Провівши стратегічний фінансовий контролінг товариства ми виокремили найголовніший ризик, який повинно враховувати щодня та за рахунок гнучких, оперативних управлінських рішень й первинної документації мінімізувати можливість його впливу на фінансовий результат підприємства – це валютний ризик (курсові різниці).

На рисунку 3 розглянемо взаємозалежність обсягу продажу продукції та офіційного курсу гривні щодо іноземних валют.

Бачимо, як саме курс гривні щодо іноземних валют відображається на ціновій політиці компанії, що в свою чергу впливає на розширення або зменшення клієнтської бази, що призводить до зміни обсягу продажу.

Рисунок 3 – Залежність обсягів продажу товариства від курсових різниць з 01.02.2021 по 01.01.2022 рр.

З січня по червень вартість складала 1456 євро/тонна з ПДВ. А з липня по грудень вартість вже складала 1500 євро/тонна з ПДВ. Ми спостерігаємо тенденцію падіння курсу гривні до євро та одночасного збільшення вартості закупівлі продукції на європейському ринку. Але зменшення курсу гривні на 3,23 за рік дозволило стримати підвищення вартості продукції на ринку України та навіть досягти зменшення цінової політики, що залучило до компанії двох клієнтів, які займають 60 % українського ринку у своїй галузі. За рік товариство за рахунок впливу курсових різниць змогло наростити свій прибуток майже на 600 тис. грн.

За допомогою інструмента Excel на рисунку 4 ми відобразили прогнозування зміни курсових різниць.

У нашому випадку також важливо зазначити чинники, які будуть впливати на курс гривні щодо іноземних валют після перемоги України. Серед них стан міжнародної торгівлі, міграційна ситуація, обсяги іноземних інвестицій. Розглянемо також узагальнюючий рисунок 5.

Причини невиконання закладених у бюджет значень товариства на початок 2022 року: початок повномасштабної війни Росії проти України 24.02.2022, призупинення роботи протягом березня – квітня 2022 року (простій), різкий підйом гривні щодо іноземних валют, ріст вартості логістичних послуг, скорочення активної клієнтської бази через неможливість подальшої стабільної роботи виробничого сектору економіки.

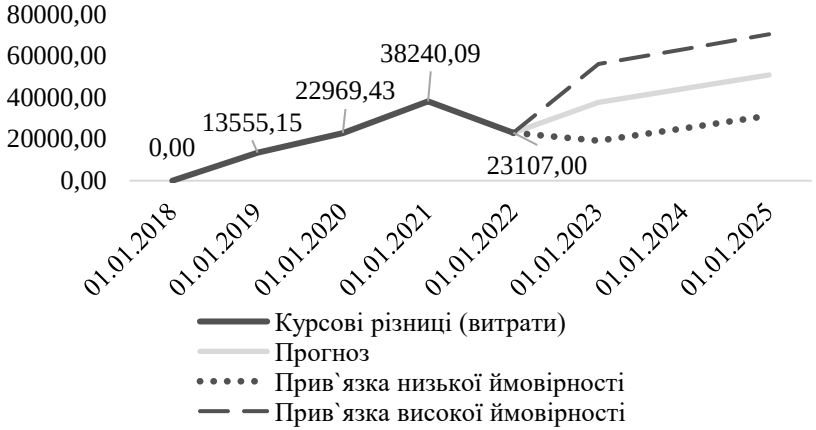

Рисунок 4 – Аналіз та прогноз курсових різниць (витрат) товариства з 01.01.2018 по 01.01.2025 рр., тис. грн.

Таким чином, з даних статистичних розрахунків ми наочно бачимо, який колосальний вплив має курсова різниця на діяльність та фінансовий результат імпорт орієнтованих підприємств.

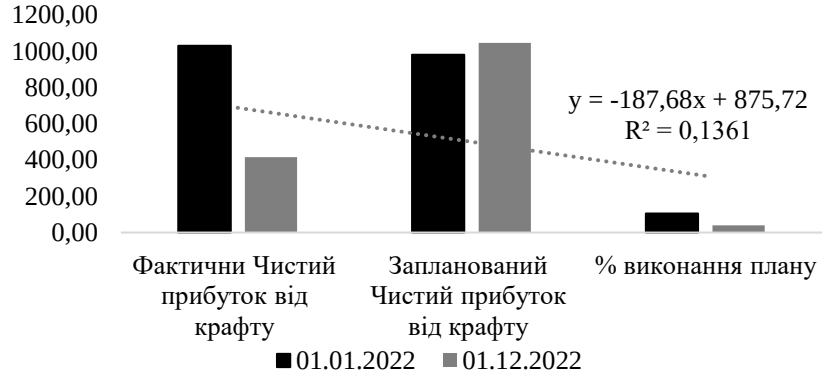

Рисунок 5 – Порівняльний аналіз фактичного та запланованого показника чистого прибутку товариства станом на 2022 р.

Висновок щодо фінансового контролінгу об’єкта аналізу:

1) Необхідність збільшення каналів збуту (розширення асортименту).

2) Актуальне питання – переорієнтація підприємницької діяльності. Майже вся клієнтська база аналізованого товариства складається із

вітчизняних виробників продукції, що виготовлена із паперово-целюлозної сировини. Сьогодні регулярні перебої у електропостачанні унеможливлюють процес виробництва та майже анулює виробничий потенціал України. Як результат, ми втрачаємо своїх клієнтів та велику частину доходу, що може призвести до банкрутства. Важливо заздалегідь врахувати всі ризики та знайти шляхи вирішення. Як варіант, ми пропонуємо змінити орієнтир на імпорт готової паперової продукції.

3) Впровадження більшої диверсифікації з роботою як з постачальниками так і з покупцями.

4) Зменшення собівартості продукції за такими складовими:

– вартість закупівлі;
– логістичні витрати по обслуговуванню;
– вартість послуг митного брокера.

5) Більш ефективне управління оборотним капіталом.

Можна дійти висновку, що стратегічний контролінг для імпорт орієнтованого підприємства є пріоритетним напрямком. Як правило, у зв'язку з присутністю значної частини зовнішніх ризиків, одним з найголовніших з яких є валютний.

Список використаних джерел

1. Шкіра А. А., Ляхова О. О. Фінансовий контролінг в управлінні підприємством. *Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку економіки.* 2020. № 1. С. 166–168.

2. Корбутяк А. Г., Коблюк Н. І. Фінансовий контролінг. *Навчально-методичне забезпечення.* 2019.

3. Демчук Н. І.,Ткаченко Г. А. Фінансовий контролінг як ключовий елемент в забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Економіка та управління іншими видами діяльності.* 2019. № 1. С. 155–161.

4. Проскурович О. В., Соколюк В. М., Чубенко М.І. Моделювання системи фінансового контролінгу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2019. № 6. С. 129–135.

5. Горбачова О. М., Сухопер Я. І. Аналіз фінансової стійкості. *Причорноморські економічні студії.* 2019. № 47-2. С. 68–72.